

О.В. Корсун
(м. Донецьк)

СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БЕЗОСОБОВО-БЕЗСУБ'ЄКТНИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

КОРСУН О.В. СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БЕЗОСОБОВО-БЕЗСУБ'ЄКТНИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Стаття присвячена дослідженню синтаксичної будови та семантичних особливостей безособово-безсуб'єктних речень в англійській та українській мовах. На синтаксичному рівні розглянуто типи суб'єктів та предикатів аналізованих речень, виділено їх спільні та відмінні риси. В статті досліджено семантику англійських та українських безособово-безсуб'єктних речень, наведено кількісні дані для встановлення частотності їх вживання в тексті.

КОРСУН О.В. СТРУКТУРНЫЕ И СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ БЕЗЛИЧНО-БЕССУБЪЕКТНЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ В АНГЛИЙСКОМ И УКРАИНСКОМ ЯЗЫКАХ

Статья посвящена исследованию синтаксического строя и семантических характеристик безлично-бессубъектных предложений в английском и украинском языках. На синтаксическом уровне рассмотрено типы субъектов и предикатов анализируемых единиц, выделены их общие и различные черты. В статье исследовано семантику английских и украинских безлично-бессубъектных предложений, представлены количественные данные для установления частотности их употребления в тексте.

KORSUN O.V. STRUCTURAL AND SEMANTIC PECULIARITIES OF IMPERSONAL SUBJECTLESS SEMTEMCES IN ENGLISH AND UKRAINIAN

This article deals with the study of syntactic and semantic peculiarities of impersonal subjectless sentences in English and Ukrainian.

The notion of impersonal subjectless sentences as sentences lacking semantic subjects has been clarified. The purpose of the analysis has been defined.

Types of subjects and predicates of the sentences analyzed have been studied on the syntactic layer, their common and different features have been determined. English impersonal sentences are introduced by two-member sentences with formal subjects while Ukrainian sentences analyzed are represented by one-member subjectless sentences. Types of formal meaningless subjects of impersonal sentences have been studied only in English. The syntactic analysis of predicates has shown prevalence of complex nominal types in English and simple verbal ones in Ukrainian.

The article defines semantic types of the English and Ukrainian impersonal subjectless sentences, determines frequency of their usage with the help of quantitative data. Common semantic types of sentences analyzed in both languages include evaluative, temporal, perceptive and weather describing sentences. Differences constitute didactic Ukrainian sentences, and existential, proscriptive and psycho-emotional English ones.

Ключові слова: безсуб'єктне речення, синтаксична структура, суб'єкт, предикат, семантична група.

1. Обґрунтування актуальності, об'єкта та мети дослідження.

1.1. Безособові речення (БР) ставали об'єктом дослідження багатьох науковців на матеріалі різних мов. Формальна сторона БР зображена в теоретичних працях А.А. Пешковського [14], Н.С. Валгіної [3], І.Р. Вихованця [4], А.П. Загнітка [7], Б.М. Кулика [12], А.І. Смирницького [17], В.Д.Аракіна [1], Н.М. Раєвської [15] та ін. Окремі дослідження структурних та семантичних особливостей БР проводилися на матеріалі німецької мови Ц.Н. Шрайбер [19], середньовісхонімецької – О.Н. Крот [11], англійської - Ю.С. Ігнатюк [8], французької - Е.Е. Корді [10] та ін.; у порівняльному аспекті БР аналізувалися О. Клоновою [9] на матеріалі російської та норвезької мов, І. Георгієвим [5] – російської та болгарської; І.М. Озмитель [13] - російської та киргизької;

дієслівні БР порівнювалися на матеріалі російської та арабської мов С. Селім [16] та ін.; БР на конструктивному та комунікативному рівнях вивчалися Л.В. Суховою [18] тощо. Однак, попри велику кількість досліджень БР, окремого аналізу безособово-безсуб'єктних речень (ББР), тобто таких, що характеризується відсутністю семантичного суб'єкту речення, як на матеріалі однієї мови, так і в порівняльному аспекті не було здійснено, що зумовлює актуальність цієї роботи.

1.2. Об'єкт дослідження становлять безособово-безсуб'єктні речення в англійській й українській мовах.

1.3. Мета дослідження полягає у проведенні комплексного порівняльного аналізу ББР англійської та української мов з виділенням типових синтаксичних моделей та семантичних груп аналізованих речень, характерних кожній з аналізованих мов.

2. Безособові речення в англійській та українській мовах.

2.1. Визначення БР як речень, в яких “виражається дія або стан, що виникають та існують незалежно від відтворювача дії та носія стану” свідчить про відсутність особи, а саме, однієї з головних частин речення, підмета, тобто іменника або займенника в називному відмінку, наприклад: (1) *Світало по березневному раню* [7, с. 44]. Саме через це деякі мовознавці називають безособове речення безпідметовим [9, с. 512]. Слід зазначити, що останній термін не може застосовуватися відносно англійської мови, в якій присудок, що є змістоформуєчим компонентом, не може існувати в реченні без підмета. Однак, підмет в безособовому англійському реченні позбавлено будь-якого семантичного значення: (2) *It is dark* ‘Темно’ [17, с.157]. Таким чином, різноструктурність англійської та української мов зумовлює різне вираження БР в порівнюваних мовах.

2.2. Традиційно в англійській мові БР характеризуються двоскладністю, тобто наявністю двох головних членів реченні – підмета та присудка. Через те, що носієм значення англійського безособового речення є присудок, підмет, за словами А.І. Смирницького, є “семантично спустошеним”, безособовим, наприклад: (3) *It is useful* ‘Це корисно’ [17, с. 158].

Виділяють два основних типи англійських БР, залежно від типу безособового підмета:

1) БР, підмет яких є вираженим безособовим займенником *it*, що є семантично пустим й виконує суто формальну роль підмета речення.

Присудок речень із зазначеним підметом є:

а) простим дієслівним, вираженим дієсловом на позначення погодних умов тощо, наприклад: (4) *It often rains in autumn* ‘восени часто іде дощ’ та ін.;

б) номінативним, вираженим допоміжним дієсловом *to be* та іменною частиною: іменником, прикметником, числівником та виражають стан, погодні явища, ознаку, час тощо: (5) *It is morning already* ‘Вже ранок’; (6) *It is cold in winter* ‘Взимку холодно’; (7) *It is five minutes past six* ‘Зараз п’ять на сьому’ тощо [6, с. 228-229].

2) БР, підмет яких є вираженим безособовим займенником *there*, присудок - допоміжним дієсловом *to be* та іменною частиною, що має форму іменника або займенника із абстрактною семантикою: (7) *There was a long silence* ‘була затяжна тиша’ [2, с. 161-162] та ін.

2.3. На відміну від двоскладних БР в англійській мові, українські БР є односкладними безпідметовими, тобто без граматично вираженого підмета. Однак, мовознавці зазначають, що семантичний носій ознаки може бути названим у реченні за допомогою непрямого відмінка іменника [12, с. 86].

Залежно від морфологічної форми головного члена речення, присудка, науковці пропонують декілька класифікацій БР [3; 7; 12; 14]. Б.М. Кулик наводить наступні групи БР [12]:

1) БР, головний член яких виражений безособовим дієсловом. Е.Е. Корді на позначення подібних БР використовує термін “споконвічні безособові речення”, бо безособові дієслова (БД) в складі БР не можуть вживатися в особовій формі [10, с. 119]. Зазначені БР у свою чергу поділяються на дві підгрупи залежно від типу БД:

а) БР із БД без афікса *-ся*, що співвідноситься з дієсловом 3-ї особи однини та позначає стан природи, кількість, стан. Дійової особи в цих синтаксичних конструкціях просто не може бути: (8) *Надворі смеркало і сутеніло* та ін.

б) БР із БД з афіксом *-сь, -ся*. В цих реченнях, залежно від семантики, дійова особа може бути відсутньою, як, наприклад, в реченнях на позначення стану природи: (9) *Вже трохи розвиднилось*; або може бути вираженою за допомогою непрямого додатку у формі давального відмінка іменника або займенника, наприклад: (10) *Замфірові не вірилось* та ін.

2) БР, головний член яких виражений особовим дієсловом (ОД) у безособовому значенні, що виражають фізичні явища природи, навколишнього середовища, фізіологічні процеси, психічний стан людини тощо. Поміж даної групи БР виділяють:

а) БР із ОД без афікса *-ся* у формі 3-ї особи однини в безособовому значенні: (11) *Довкола мене гриміло, ревла, клекотіло, мов у котлі* та ін.

б) БР із ОД із афіксом *-ся* в безособовому значенні: (12) *Два роки нічого не говорилось* та ін.;

в) БР із ОД в заперечній формі минулого часу в безособовому значенні: (13) *До самого села не зустрічалось жодної живої душі* та ін..

3) БР, головний член яких виражений безособовою формою на -но, -то для вираження результату дії: (14) *Віконця замуровано морозом* та ін.

4) БР, головний член яких виражений безособово-предикативним словом (БПС). З точки зору семантики ці БР можуть виражати стан істоти або навколишнього середовища, наявність або відсутність істоти чи предмета та ін. Зазначені БР поділяються на п'ять груп:

а) БР із БПС на -о (-е): (15) *На нашій вулиці так славно, так ясно-ясно від знамен* та ін.;

б) БР із БПС типу жаль, шкода, сором та ін.: (16) *Жаль стало батька* та ін.;

в) БР із словом нема (немає) та іменником (займенником) у формі родового відмінка: (17) *Без труда немає плода*;

г) БР із БПС модального значення: (18) *Треба було щось думати* та ін.;

д) БР із головним членом у формі безособово-предикативного слова на -о, дієслова в формі інфінітива та іменника у формі орудного відмінка: (19) *Гарно ніччю вартувим стояти!* та ін.

3. Матеріалом дослідження стала суцільна вибірка ББР у кількості 383 одиниць англійської художньої літератури [28-30] та 211 одиниць української художньої літератури ХХІ-ХХ століть [31-37].

4. Синтаксичні типи предикатів безособово-безсуб'єктних речень в англійській та українській мовах.

4.1. Синтаксичні особливості англійських ББР.

4.1.1. Неодноразово відзначалось, що головну семантико-синтаксичну роль в БР відіграє присудок або предикат речення, який відображає стан, дію тощо незалежно від його суб'єкта. Приймаючи до уваги двоскладність англійського речення (наявність обох головних членів) виділено універсальний синтаксичний тип англійського БР: **S – V** (де **S** – асемантичний формальний підмет речення, а **V** – предикат речення).

4.1.2. Виділено наступні типи асемантичного підмета (S_{as}) в англійських ББР:

1) Речення із підметом, вираженим безособовим займенником *It*, що не має семантичного значення та виконує суто формальну синтаксичну функцію в ББР, тобто *It_{form.}* (формальний) (168 од. – 43,9%): (20) *It was ten o'clock of a mild day in October...* 'Була десята година м'якого жовтневого дня' [37, с. 7]. Наведений приклад демонструє поєднання формального асемантичного підмета із складним прислівниковим присудком на позначення часу.

2) Речення із підметом, вираженим безособовим займенником *There*, що починає ББР із значенням існування, тобто *There_{ex.}* (екзистенціальний) (34 од. – 8,9%): (18) *There's not time* ‘Нема часу’ [31, с. 84]. Зазначений приклад за своєю семантикою зображує відсутність часу, що є абстрактним явищем.

3) Речення із підметом, вираженим безособовим вказівним займенником *It*, тобто *It_{dem.}* (демонстративний, вказівний), що вказує на попередньо описану ситуацію, ставлення до якої та характеристика якої є зображеною в досліджуваних ББР без посилань на суб'єкта (181 од. – 47,2%): (21) *He could remember the boy – yes, quite clearly he could remember him. But when?..... it was the year before the war, the first war, 1913.* ‘Він пам'ятав хлопчика – так, він пам'ятав його дуже чітко. Але коли то було? то було за рік до війни, першої війни, в 1913 році’ [34, с. 120] та ін.

Типи асемантичних підметів аналізованих ББР зображено в таблиці 1.

Таблиця 1. Різновиди підметів в англійських ББР

№	Тип підмета	Приклади ББР	Кількість
1	<i>It_{dem.}</i>	<i>It was the year before the war, the first war, 1913</i> ‘То було за рік до війни, першої війни, в 1913 році’	181(47,2%)
2	<i>It_{form.}</i>	<i>It was ten o'clock of a mild day in October...</i> ‘була десята година м'якого жовтневого дня’	168(43,9%)
3	<i>There_{ex.}</i>	<i>There's not time</i> ‘нема часу’	34(8,9%)
Всього			383 (100%)

4.1.3. Проведений аналіз структурних типів присудків англійських ББР дозволив виділити речення як із простими типами предикатів (простий дієслівний присудок), так і зі складеними (складені іменні типи присудків).

Виділено наступні структурні типи предикатів в англійських ББР:

1) ББР із складеним іменним присудком (354 од. – 92,4%), що складається із дієслова-зв'язки *V_{link}* (to be/to get/ sound/seem) та іменної частини:

а) *V_{link}*+ Adj. (169 од. – 47,8%): (22) *It was dark now...* ‘Було вже темно...’ [35, с. 84] та ін.

Аналіз показав, що 57 одиниць, тобто 33,7% від зазначеної кількості речень цього структурного типу є поширеними за допомогою прислівника у препозиції до прикметника:

V_{link}+Adv.+Adj. (23) *It was really incredible* ‘То було дійсно неймовірно’ [31, с. 30] та ін.

б) V_{link} + N (143 од. – 40,5%): (24) *It was Sunday...* ‘Була неділя...’ [37, с. 500] та ін.

Слід зазначити, що зазначений тип предикату може бути поширеним за допомогою прикметників, іменників, прислівників, що знаходяться у препозиції до іменної частини присудка. Зазначені речення мають структурний вигляд:

V_{link}+Adj.+N (74 од. – 51,7%): (25) *It was a terrible mistake...* ‘То була жахлива помилка’ [35, с. 137].

V_{link}+N (47 од. – 32,9%): (26) *It's a triumph* ‘Це-тріумф’ [35, с. 50] та ін.;

V_{link}+N+of+N (11 од. – 7,7%): (27) *It was the end of a day* ‘Був кінець дня’ [34, с. 113];

V_{link}+Adv.+Adj.+N (9 од. – 6,3%): (28) *It was a very interesting idea* ‘То була дуже цікава ідея’ [35, с. 77];

V_{link}+Adj.+conj.+Adj.+N (2 од. – 1,4%): (29) *It was a long and terrible lesson...* ‘То був довгий та жахливий урок...’ [36, с. 485];

в) V_{mod}+V_{link}+Adj. (16 од. – 4,5%): (30) *It must be terrible to be his wife* ‘Бути його дружиною, напевно, жахливо’ [36, с. 134];

г) V_{link} +Num. (16 од. – 4,5%): (31) *It's now ten fourteen* ‘Зараз десять на п’яту’ [36, с. 65];

д) V_{link} + Pron. (7 од. – 1,9%): (32) *It was something like being inside the cage with a tame tiger* ‘Відчуття були схожі на перебування в клітці із приборканим тигром’ [34, с. 117];

е) V_{link}+Gerund (3 од. – 0,8%): (33) *There was dancing now on the canvas in the garden...* ‘У саду танцювали...’ [35, с. 51];

2) ББР із складеним прислівниковим присудком: V_{link} +Num.+Adv. (21 од. – 5,5 %): (34) *It was seven o'clock of the September evening* ‘Була сьома година вересневого вечора...’ [36, с. 62];

3) ББР із простим дієслівним присудком: V (8 од. – 2,1%): (35) *It had perceptibly darkened* ‘Помітно потемніло’ [37, с. 79] та ін.

4.2. Синтаксичні особливості українських ББР.

4.2.1. На відміну від англійської мови, ББР в українській мові характеризуються відсутністю граматичного суб’єкта, підмета речення.

4.2.2. Аналіз українських ББР показав, що подібно до англійських ББР присудок досліджуваних ББР характеризується простою та складеною формою. Виділено наступні типи предикатів:

1) простий дієслівний присудок: V (96 од. – 43,4%): (36) *Темніло швидко, гнітюче, нестерпно* [30, с. 431] та ін.

2) складений дієслівний присудок (73 од. – 33%), що складається із допоміжного або модального слова ($V_{aux.} / V_{mod.}$) й інфінітиву та має наступні різновиди вираження:

а) $V_{aux.} + V_{Inf.}$: (37) *Закортіло доїхати до неї, а тоді добратися до самої вершини* [29, с. 313] та ін.

б) $V_{mod.} + V_{Inf.}$: (38) *Кажуть, боти резинові й матерія буде. То ще з вечора чергу треба займати* [28, с. 148] та ін.

в) $V_{mod.} + V_{mod.} + V_{Inf.}$: (39) *Треба вміти точно визначати, кому що можна доручити* [30, с. 495] та ін.

3) складений іменний присудок (38 од. – 17,2%), що включає допоміжне дієслово та іменну частину: $V_{aux.} + N$ (26 од. – 68,4%): (40) *Була смерть на дорогах, мов оті ноші з останками шах-заде Джихангіра, які з мовчазною шанобою передавав один юрюцький оджак другому, одне плем'я – іншому* [29, с. 468] та ін.

Даний тип предикату в окремих випадках є поширеним за допомогою прикметника, іменника або числівника, що знаходяться у препозиції до іменника: $V_{aux.} + Adj./Num./N + N$: (41) *Була середина жовтня* [29, с. 301] та ін.

4) складений прислівниковий присудок (14 од. – 6,4%), що включає дієслово-зв'язку та прислівник або прислівникове слово: $V_{aux.} + Adv.$: (43) *Удома було самотньо й тяжко* [30, с. 481] та ін.

4.3. Зіставлення синтаксичної організації англійських й українських ББР.

Дослідження типів предикатів англійських та українських ББР (див. 4.1.2 та 4.2.1) показало, що в українських ББР домінують дієслівні типи присудків, в той час, як в англійських ББР – іменні. Спільними типами присудків, присутніх в ББР обох мов, є простий дієслівний та складений іменний присудок. Структурні типи присудків українських та англійських ББР представлені в таблиці 2.

Таблиця 2. Типи предикатів в ББР англійської та української мови

№	Мова	Англійська		Українська	
		Структурні типи предикатів	Кількість	Структурні типи предикатів	Кількість
1	Простий дієслівний	V	8 (2,1%)	V	96(43,3%)
2	Складений іменний	а) V _{link.} + Adj. б) V _{link.} + N в) V _{link.} + Num. г) V _{mod.} +V _{link.} +Adj. д) V _{link.} +Pron. е) V _{link.} +Gerund	169 (47,8%) 143 (40,5%) 16 (4,5%) 16 (4,5%) 7 (1,9%) 3 (0,8%) 354 (92,4%)	а) V _{aux./mod.} +N б) V _{aux.} +Adj.	26(68,4%) 12(31,6%) 38(17,2%)
3	Складений дієслівний	—	—	V _{aux.} +V _{Inf.}	73(33%)
4	Складений прислівниковий	V _{link.} +Adv.	21 (5,55%)	V _{link.} +Adv.	14(6,4%)
Всього			383(100%)		211 (100%)

5. Семантика безособово-безсуб'єктних речень в англійській та українській мовах.

5.1. Семантика ББР порівнюваних мов безпосередньо пов'язана з їх синтаксичними особливостями. Оскільки українські ББР характеризуються повною відсутністю підмета, а англійські – наявністю тільки формального асемантичного підмета, головним семантико-формулюючим компонентом ББР в обох мовах є присудок.

5.2. Під час дослідження семантики ББР обох мов виявлено 4 спільні семантичні групи ББР:

1) Оцінні ББР (англ. 195 од. – 50,9%; укр. 69 од. – 31,2%), що виражають відношення мовця щодо явищ, ситуацій, дій; описують середовище, розташування речей в ньому, його атмосферу тощо: англ. (52) *It's pretty nice here* 'Тут дуже гарно' [34, с. 74]; (53) *It's so noisy in here* 'Тут дуже шумно' [31, с. 145] та ін.; укр. (54) *Удома було самотньо й тяжко* [30, с. 481]; (55) *В залі було душно...* [28, с. 317] та ін.

2) Темпоральні ББР (англ. 86 од. – 22,5%; укр. 12 од. – 5,7%), що детально описують час, коли відбувається розповідь або сталася подія: англ. (46) *It was late afternoon* 'Був пізній вечір' [33, с. 169] та ін.; (47) *Була неділя, було двадцять друге червня, був тисяча дев'ятсот сорок перший рік* [28, с. 166] та ін.

3) Погодні ББР (англ. 64 од. – 16,7%; укр. 38 од. – 18%), що описують стан погоди та природи: англ. (48) *It was really very hot* 'Було дійсно дуже жарко' [32, с. 66]; (49) *It was not yet quite dark* 'Ще не зовсім стемніло' [36, с. 516] та ін.; укр. (50) *Сьогодні холодно* [29, с. 49]; (51) *А в степу такого намело, що й не пробитися* [28, с. 137] та ін.

4) Перцептивні ББР (англ. 15 од. – 3,9%; укр. 11 од. – 5,2%), що зображують чуттєве сприйняття мовцем ситуації, того, про що йде мова в реченні: англ. (56) *It sounds marvelous* ‘Звучить фантастично’ [36, с. 180] та ін.; укр. (57) *Пахло висохлою на сонці травою, луговим різноцвіттям* [28, с. 274] та ін.

5.3. Аналіз ББР досліджуваних мов дозволив виявити більше семантичних груп ББР на матеріалі української мови, ніж англійської. Таким чином, окрім описаних вище (див. 5.2.) спільних семантичних груп ББР на матеріалі англійської мови виділено семантичну групу реченційних ББР (23 од. – 6,1%). ББР цієї групи виражають повчання: англ. (44) *It's a waste of time teaching history* ‘Навчання історії – втрата часу’ [31, с. 244] та ін. Аналогічні за значенням одиниці на матеріалі української співвідносяться з двоскладними реченнями, тому ця семантична група не виділена поміж українських ББР.

На відміну від англійської мови на матеріалі української виділено наступні семантичні типи ББР:

1) Проскриптивні ББР (51 од. – 24,2%), що позначають необхідність, вимушеність, можливість виконання дії: (58) *Потрібна тільки вірність* [29, с. 231]; (59) *Науку треба зберігати так само, як довколишнє середовище* [30, с. 565] та ін.

На матеріалі англійської мови не виявлено цієї групи ББР, що пов’язано зі структурою речення та вираженням присудка в ньому. Присудок зазначених українських ББР є складним дієслівним і є відсутнім на матеріалі англійських ББР (див. таб. 1).

2) Екзистенціальні ББР, що позначають наявність або відсутність чого-небудь де-небудь (17 од. – 8,1%): (60) *Планів не було...* [30, с. 213]; (61) *Була смерть на білих дорогах.....* [29, с. 468] та ін.

Аналіз показав, що ця семантична група ББР не є дуже розповсюдженою на матеріалі української мови, а поміж виборчого матеріалу англійської мови є зовсім відсутньою.

3) Психоемотивні ББР (16 од. – 7,6%), що описують психічний та емоціональний стан мовця, що не є зазначеним в реченні: (62) *Трохи полегшало* [28, с. 187]; (63) *Хотілося сховатися іноді від твоїх очей* [30, с. 225] та ін.

Відсутність цієї групи ББР в англійській мові пов’язана із необхідністю позначити в англійському реченні мовця на позиції підмета, тобто ввести семантичний суб’єкт, що зовсім не співпадає із метою дослідження.

Таблиця 3. Семантика англійських та українських ББР

№	Семантичні типи ББР	Мова	Англійська	Українська
			Кількість	Кількість
1	Оцінні ББР		195(50,9%)	69 (31,2%)
2	Погодні ББР		64 (16,7%)	38 (18%)
3	Темпоральні ББР		86 (22,5%)	12 (5,7%)
4	Сентенційні ББР		23 (6,1%)	–
5	Перцептивні ББР		15 (3,9%)	11 (5,2%)
6	Проскриптивні ББР		–	51 (24,2%)
7	Екзистенціальні ББР		–	17 (8,1%)
8	Психоемотивні ББР		–	16 (7,6%)
Всього			383(100%)	211 (100%)

6. Висновки. Отримані в ході дослідження дані дозволяють зробити наступні висновки:

6.1. Синтаксичний аналіз головних членів ББР дозволив виділити відмінні риси в організації аналізованих речень. ББР англійської мови є двоскладними із асемантичним формальним підметом *it, there*, ББР української мови – односкладними, безпідметовими (див. 4.1.1., 4.1.2., 4.2.1, а також табл.1).

6.2. Дослідження структурної організації предикатів аналізованих ББР виявив на виборчому матеріалі української мови більше структурних типів, а ніж на матеріалі англійської мови (див. таб.2).

6.3. ББР обох мов мають різну структурну організацію предикатів. Серед англійських ББР домінує тип складеного іменного присудка, у той час як в українських ББР домінують речення із простим дієслівним присудком (див. 4.1.3, 4.2.2 або таб.2).

6.4. Спільними семантичними типами ББР обох мов стали: оцінні ББР, темпоральні ББР, погодні ББР та перцептивні ББР (див. 5.2).

6.5. Відмінності становлять сентенційні ББР в англійській мові та проскриптивні, психоемотивні й екзистенціальні ББР в українській. Зазначені семантичні групи були виділені лише на матеріалі однієї з порівнюваних мов, що зумовлено структурою аналізованих речень та обмеженістю матеріалу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аракин В.Д. Сравнительная типология английского и русского языков : [учебное пособие] / В. Д. Аракин. – [3-е изд.] – М. : ФИЗМАТЛИТ, 2005. – 232 с.

2. Бархударов Л.С. Структура простого предложения современного английского языка / Л.С. Бархударов. – М. : Высшая школа, 1966. – 199 с.
3. Валгина Н.С. Синтаксис современного русского языка / Н.С. Валгина. – М. : Агар, 2000. – 416 с.
4. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис : [підручник] / І.Р. Вихованець. – К., Либідь, 1993. – 368 с.
5. Георгиев И.С. Безличные предложения в русском и болгарском языках / И.С. Георгиев. – София : «Народна просвета», 1990. – 151 с.
6. Грамматика английского языка / [Каушанская В.Л., Ковнер Р.Л., Кожевникова О.Н., Прокофьева Е.В. и др.]. – М., 2000. – 320 с. – (На английском языке).
7. Загнітко А.П. Український синтаксис : теоретико-прикладний аспект / А.П. Загнітко. – Донецьк, 2009. – 137 с.
8. Игнатюк Ю.С. Безличные предложения и особенности их функционирования в современном английском языке : автореф. дис. на стиск. уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Ю.С. Игнатюк. – М., 1978. – 20 с.
9. Клонова О. Безличные предложения в русском и норвежском языках / О. Клонова // Русский язык в контрастивном аспекте. Oslo Studies in language. – Oslo, 2010. – № 2(3). – С. 511–525.
10. Корди Е.Е. Безличные конструкции в современном французском языке (синтактико-деривационный и типологический поход) / Е.Е. Корди // Вопросы языкознания. – М. : Наука, 1994. – №3. – С. 115–128.
11. Крот О.Н. Безличные предложения в средневерхненемецком языке : автореф. дис. на стиск. уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / О.Н. Корди. – Ленинград, 1998. – 17 с.
12. Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови. Синтаксис : [підручник для факультетів мови та літератури педагогічних інститутів] / Б.М. Кулик. – К. : Радянська школа, 1961. – 286 с.
13. Озмитель М.И. Безличные предложения русского языка и их соответствия в киргизском языке : автореф. дис. на стиск. уч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.20 “Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание” / М.И. Озмитель. – Москва, 1986. – 13 с.
14. Пешковский А.М. Русский синтаксис в научном освещении / А.М. Пешковский. – [8-е изд., доп.]. – М. : Языки славянской культуры, 2001. – 544 с.

15. Раєвська Н.М. Теоретична грамати́ка сучасної англійської мови / Н.М. Раєвська. – Київ : “Вища школа”, 1976. – 304 с.
16. Селим Самия Тауфик Фаузи Глагольные безличные предложения в русском языке и их эквиваленты в арабском языке : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.01 “Русский язык” / Самия Тауфик Фаузи Селим. – Москва, 1978. – 24 с.
17. Смирницкий А.И. Синтаксис английского языка / А. И. Смирницкий. – М. : Изд-во литературы на иностранных языках, 1957. – 286 с.
18. Сухова Л.В. Безличные предложения на конструктивном и коммуникативном уровнях / Л.В. Сухова // Текст как важная единица коммуникации. – Киев, 1984. – С. 75–80.
19. Шрайбер Ц.Н. Безличные предложения в современном немецком языке : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. филол. наук / Ц.Н. Шрайбер. – Ленинград, 1963. – 16 с.
20. Bockx C. Bare Syntax / Cedric Bockx. – Oxford : Oxford University Press, 2008. – 295 p.
21. Crosslinguistic Research in Syntax and Semantics / [Zanuttini R., Campos H., Herburger E., Portner P.]. – Washington : Georgetown University Press, 2006. – 248 p.
22. Eisenberg P. Grundriss der Deutschen Grammatik : Der Satz / Peter Eisenberg. – [durchgesehene Auflage]. – Stuttgart, Weimar : Metzlersche Verlagsbuchhandlung, 1999. – Bd 3.– 564 S.
23. Emonds Joseph E. Discovering Syntax: clause structures of English, German, and Romance / Joseph E. Edmonds. – Berlin : Mouton de Gruyter, 2007. – 323 p.
24. English Syntax and argumentation. – [2-d ed.]. – Bristol, 2001. – 312 p.
25. Christa Syntax. Grundlagen und Theorien. Studienbücher zur Linguistik / Christa Dürscheid. – Westdeutscher Verlag, 2000. – Bd 3. – 242 S.
26. Morohovskaya E.J. Fundamentals of Theoretical English Grammar / E.J. Morohovskaya. – Kiev : VYŠČA ŠKOLA, 1984. – 279 p.
27. Radford A. English Syntax : The Introduction / A. Radford. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004. – 258 p.

СПИСОК ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

28. Дімаров А. Біль і гнів : [роман] / Анатолій Дімаров. – К. : Україна, 2004. – 925 с.
29. Загребельний П.А. Роксолана : [роман] / Павло Загребельний. – К. : Радянський письменник, 1980. – 574 с.
30. Загребельний П.А. Твори в шести томах : (Розгін) : [роман] / П. Загребельний. – К. : Дніпро, 1979. –Т.1. – 575 с.

31. Amis Kingsley Lucky Jim : [novel] / Kingsley Amis. – М. : “TSITADEL”, 2002. – 304 p.
32. Christie A. Endless Night : [novel] / Agatha Christie. – СПб. : Антология, 2009. – 256 с. – (My Favourite Fiction).
33. Christie A. N or M? : [novel] / Agatha Christie. – М. : Менеджер, 2003. – 208 p.
34. Dahl R. You never know : [stories] / Roald Dahl. – М. : “TSITADEL”, 2001. – 208 p.
35. Fitzgerald F.Scott The great Gatsby : [novel] / Frances Scott Fitzgerald. – New York : Simon&Schuster, 1992. – 221 p.
36. Galsworthy J. End of the Chapter : (Maid is waiting. Flowering wildness) : trilogy / J.Galsworthy. – Moscow : Foreign languages publishing house. – 1960. – 602 p.
37. Galsworthy J. End of the Chapter : (Over the river) : trilogy / J. Galsworthy. – Moscow : Foreign languages publishing house. – 1960. – 304 p.